

**ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра **географії та природознавства**

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СТАЛИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНУ**

Освітня програма **Середня освіта (Географія)**

Спеціальність **014.07 Середня освіта (Географія)**

Галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**

Затверджено на засіданні кафедри
географії та природознавства
Протокол № 8 від “28” лютого 2023 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація

Інформація про викладача

Прізвище, ім'я, по батькові	Белова Наталія Володимирівна
Наукова ступінь	кандидат географічних наук
Наукове звання	доцент
Посада	доцент кафедри географії та природознавства
Місце роботи	Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, Факультет природничих наук
Адреса кафедри	вул. Галицька, 201 а, каб. 206, м. Івано-Франківськ
Контакти	+38 (067) 34 36 271
E-mail	nataliia.bielova@pnu.edu.ua
Посилання на персональну сторінку	https://kgip.pnu.edu.ua/%d0%b1%d1%94%d0%bb%d0%be%d0%b2%d0%be/

Опис дисципліни

Назва дисципліни	Сталий розвиток регіону
Формат дисципліни	вибіркова
Обсяг дисципліни	6 кредитів ECTS, 180 год., з них: 30 год. лекційних та 30 год. практичних занять, 120 год. самостійної роботи. Вид контролю – екзамен.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pro/developer/course/list

2. Анотація до курсу

«Сталий розвиток регіону» є вибірковою навчальною дисципліною для студентів спеціальності 014.07 Середня освіта (географія). Навчальна дисципліна «Сталий розвиток регіону» належить до числа новітніх навчальних курсів і передбачає міждисциплінарний та системний підхід до вивчення основних проблем взаємодії людини і навколишнього середовища з точки зору принципів і стратегій сталого розвитку. У відповідності до рекомендацій Конференції ООН з навколишнього середовища і розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.) вивчення проблем сталого розвитку повинно стати складовою частиною в програмі підготовки фахівців природничих спеціальностей, або ж бути організовано як окремий загальний курс.

3. Мета та цілі курсу

Метою викладання дисципліни «Сталий розвиток регіону» є формування у студентів основ цілісного екоцентричного світогляду щодо напрямів розвитку цивілізації, шляхів гармонізації екологічних, економічних та соціальних аспектів людської діяльності на глобальному, локальному та місцевому рівнях, а також сучасних підходів щодо кількісної оцінки управлінських рішень у контексті сталого розвитку регіону. Курс має на меті формування базових знань з проблем взаємодії людини і навколишнього середовища, необхідних для прийняття рішень у подальшій професійній діяльності згідно з принципами сталого розвитку.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Сталий розвиток регіону» є:

- вивчити понятійно-категорійний апарат стратегії сталого розвитку;
- опрацювати основні відомості про глобальні екологічні проблеми людства –

ресурси і розвиток, антропогенні впливи на біосферу;

- вивчити якісні і кількісні критерії стійкості природних екосистем, розвитку і моделювання сталого розвитку суспільства;
- проаналізувати економічні, соціально-політичні, екологічні та етичні проблеми розвитку;
- дослідити проблеми прийняття управлінських рішень;
- навчитися застосовувати індикатори сталого розвитку при вирішенні соціально-екологічних проблем на місцевому, регіональному і глобальному рівнях.

4. Результати навчання (компетентності)

- здатність продемонструвати знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень;
- знання основних принципів і положень теоретичної, фізичної, суспільної та конструктивної географії;
- вміти здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язування професійно-педагогічних ситуацій;
- вміти здійснювати пошук інформації в різних джерелах для розв'язування професійних ситуацій;
- здатність до творчого пошуку, нестандартного розв'язання наукових проблем і ситуацій, ефективного їх розв'язання нестандартними способами.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу – 6 кредитів ECTS, 180 год.

<u>Вид заняття</u>	<u>Загальна кількість годин</u>
лекції	30
практичні	30
самостійна робота	120

Ознаки курсу

<u>Семестр</u>	<u>Спеціальність</u>	<u>Курс (рік навчання)</u>	<u>Нормативний / вибірковий</u>
II	014.07 Середня освіта (географія)	3 курс ОР «бакалавр»	вибірковий

Тематика курсу

<u>Тема, план</u>	<u>Форма заняття</u>	<u>Завдання, год</u>	<u>Вага оцінки</u>	<u>Термін виконання</u>
Основні поняття і визначення сталого розвитку.	Лекція 1/ Практична робота № 1	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Поняття про системи. Принципи функціонування систем.	Лекція 2/ Практична робота № 2	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу

Механізми і властивості систем.	Лекція 3/ Практична робота № 3	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Глобальні екологічні проблеми людства. Положення “Порядку денного на XXI століття”.	Лекція 4/ Практична робота № 4	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
Закономірності взаємодії людини і природи. Духовна криза людства як основний фактор екологічної кризи.	Лекція 5/ Практична робота № 5	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Функціонування соціально-економічних систем.	Лекція 6/ Практична робота № 6	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
Наукові передумови формування принципів сталого розвитку.	Лекція 7/ Практична робота № 7	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Індикатори сталого розвитку природних і соціально-економічних систем.	Лекція 8/ Практична робота № 8	Захист практичної роботи/ Контрольна робота/ 2 год	5	Згідно розкладу
Інформація як складова сталого розвитку регіону.	Лекція 9/ Практична робота № 9	Індивідуальні завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Альтернативні стратегії розвитку суспільства та регіонів.	Лекція 10/ Практична робота № 10	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
Особливості концепції освіти для сталого розвитку.	/ Практична робота № 11	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	0	Згідно розкладу
Завдання сучасної екології як науки про виживання людства.	Лекція 12/ Практична робота № 12	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
Особливості втілення	Лекція 13/	Тестові	5	Згідно

концепції сталого розвитку в Україні.	Практична робота № 13	завдання/ захист практичної роботи/ 2 год		розкладу
Розрахунок індексу людського розвитку в регіонах України.	Лекція 14/ Практична робота № 14	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 2 год	5	Згідно розкладу
Розробка місцевого плану дій з охорони навколишнього середовища.	Лекція 15/ Практична робота № 15	Презентації/ Підсумкова контрольна робота/ 2 год	10	Згідно розкладу

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	50 балів студент отримує під час проведення практичних занять; ще 50 балів студент отримує за складання екзамену.
Вимоги до письмової роботи	Екзаменаційний білет містить 4 описові запитання та тестові завдання. Описові теоретичні питання мають бути розписані тезисно, лаконічно та послідовно. Після написання роботи проходить усний захист (вибірково за необхідності).
Семінарські заняття	Кожне практичне заняття оцінюється в 5 балів, 10 балів студент може отримати за оформлення і презентацію індивідуального завдання. Без захисту індивідуальної роботи студент не допускається до здачі екзамену.
Умови допуску до підсумкового контролю	Під час навчання на практичних заняттях отримати не менше 25 балів, а також, обов'язково захистити індивідуальну роботу згідно обраної тематики.

7. Політика курсу

Всі аудиторні та самостійні заняття проводяться з дотриманням етичних стандартів професії. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, працевлаштування, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із викладачем дисципліни.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні

практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”» https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96627_27.09.2018.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.FR12.pdf>

Політика щодо перескладання змістових модулів та оскарження оцінювання

Ліквідація академічної заборгованості, перескладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2019/11/PORYaDOK-Orhanizatsii-Ta-Provedennia-Otsiniuvannia-Uspishnosti-Studentiv-Prykarpatskoho-Natsionalnoho-Universytetu-Im.-Vasyliya-Stefanyka.pdf>

Участь в опитуванні (анкетуванні)

По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності <https://d-learn.pnu.edu.ua/> щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.

Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендована література

Основна:

1. Білявський Г.О., Бутченко. Основи екології: теорія і практикум: Навч.посібник.– К.:Либідь, 2004.–368 с.
2. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л.Г.Мельника. – Суми: “Університетська книга”, 2005. – 654 с.
3. Боголюбов В.М., Прилипко В.А. Стратегія сталого розвитку: Навчальний

посібник. – К.: Вид. центр НАУ, 2009. – 281 с.

4. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку: Пер. з англ – К.:Інтелсфера, 2002.-312 с.

5. Концепція екологічної освіти України. – К., 2002. – 28 с.

6. Крисаченко В.С. Людина і біосфера: основи екологічної антропології. Підр. – К.: Заповіт, 1998. – 688 с.

7. Кучерявий В.П. Екологія. – Львів: Світ, 2001.

8. Національна доповідь «Цілі Сталого Розвитку: Україна». – Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. – 176 с.

9. Методи оцінки екологічних втрат: Монографія / За ред. д.е.н. Л.Г. Мельника та к.е.н. О.І. Корінцевої. – Суми: ВТД „Університетська книга”, 2004. – 288 с.

10. Основи стійкого розвитку: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л.Г.Мельника. – Суми: “Університетська книга”, 2005. – 654 с.

11. Основи стійкого розвитку: Практикум / За заг. ред. Л.Г.Мельника та О.І. Корінцевої. – Суми: “Університетська книга”, 2005. – 358 с.

12. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням: Навчальний посібник / За заг. ред. проф. Л.Г.Мельника, проф. М.К.Шапочки. – Суми: “Університетська книга”, 2006. – 759 с.

13. Програма дій “Порядок денний на 21 століття”/ Пер. з англ.: ВГО “Україна. Порядок денний на 21 століття”. К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.

14. Програма дій з подальшого впровадження Порядку денного на 21 століття”/Переклад з англ.: ВГО “Україна. Порядок денний на 21 століття”. – К.: Інтелсфера, 2000. – 58 с.

15. Собчик В. Нова методологія удосконалення агроекологічної культури. – К., 2004. – 68 с.

16. Стратегія сталого розвитку регіону : підручник / М. О. Клименко, О. М. Клименко, Л. В. Клименко. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. – 312 с.

Допоміжна:

1. Гор А. Земля у рівновазі / Переклад з англ.: Інститут сталого розвитку. – К.: Інтелсфера, 2002. – 312 с.

2. Стан світу 2002 / К.Флавін та ін., пер. з англ.:

3. Крисаченко В.С. Людина і біосфера: основи екологічної антропології /Підручник. – К.: Заповіт, 1998. – 688 с.

4. Боголюбов В.М., Соломенко Л.І. та ін. Екологія з основами збалансованого природокористування: Навчально-методичний посібник. – Херсон: Айлант НУБіП, 2009. – 216 с.

Інтернет-джерела отримання додаткової інформації:

1. Інструментарій освіти для сталого розвитку - <http://www.esdtoolkit.org/>

2. Мережа навчання і сталості, <http://www.econet.dk/ ENGLISH/ NLS/ Index.html>

3. Міста, дружні для дитини, <http://www.childfriendlycities.org/home.html>

4. Навчання для сталого світу: посібник для вчителів, <http://www.1420learning.org/swteachersguideshort.html>

5. Навчання для сталого розвитку, <http://www.unesco.org/education/tlsf/index.htm>

6. Освіта для сталого розвитку ЮНЕСКО, <http://www.unesco.org/ education/desd>

7. Освіта для сталості у Європі, <http://www.efseurope.org/cgibin/Zope.cgi/efseurope/en/quickideas/efsNews/index.html>

8. План дій на XXI століття, www.un.org/esa/sustdev/agenda21.htm або <http://www.un.org/esa/sustdev/documents/agenda21/english/agenda21toc.m>

9. Проект асоційованих шкіл Балтійське море, <http://www.kiss.pl/bsp/>

10. Проект асоційованих шкіл ЮНЕСКО, <http://www.unesco.org/ education/asp>

11. Регіональний екологічний центр Центральної та Східної Європи, <http://www.rec.org/>
12. Стратегії для сталого розвитку, www.undp.org/fssd/
13. Хартія Землі, www.earthcharter.org
14. Комісія ООН із сталого розвитку <http://www.iisd.ca/linkages/topics/csd/>
15. Організація з охорони довкілля при ООН <http://www.unep.ch>
16. Організація з сільського господарства та продовольства при ООН www.fao.org/organic/faq-e.htm
17. Економічна Комісія для Європи <http://www.unece.org>
18. Мережа організацій із сталого розвитку суспільства <http://www.econet.apc.org/econet/en/issues.html>
19. Інститут дослідження сталого розвитку [http:// www.sdri.ubc.ca](http://www.sdri.ubc.ca)
20. Центр із вивчення сталості <http://panda.org/livingplanet/lproo/>
21. Цілі сталого розвитку 2016-2030. [Електронний ресурс] - Режим доступу до ресурсу: Режим доступу: <http://www.un.org.ua/ua/>
22. Індикатори сталого розвитку <http://www.un.org/esa/sustdev/isd.htm>
23. Ініціатива науки та технологій зі сталості [http:// sustainabilityscience.org/ists](http://sustainabilityscience.org/ists)

До Силабусу також додаються матеріали навчально-методичного комплексу:

- 1) Навчальний контент (розширений план лекцій);
- 2) Тематика та зміст практичних робіт;
- 3) Завдання для підсумкового контролю (екзаменаційні питання);
- 4) Матеріали для дистанційного навчання в системі <https://d-learn.pro/developer/course/list>

Викладач _____ **Бєлова Н.В.**